

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת בבא מציעא - דף כח

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

שאלות גשמים או מטר?

הביאה הגמ' ראייה לנודלה של ארץ ישראל, מההלכה שנאמרה בזמן שאלות גשמים, לדעת ת"ק ב' במרחשון, לדעת ר"ג ב' במרחשון שהוא ט' יום לאחר החג כדי שגיע אחרון שבא"י לנהר פרת. וכו'. מדוע נזכר לשון "שאלות גשמים" ולא "שאלות מטר", עוד שינוי מצאנו בנוסח התפילה בין הזכרה לבקשה, אם אומרים בנוסח בקשה "ותן" או בנוסח "מוריד". (בעיונים על הדף במסכת תענית הארכנו בנושאי בקשת גשמים במכלול עניינים, בדף ב, ג, כג, כה).
את הנקודות הנזכרות האיר החשק שלמה (בעמח"ס שו"ת בין שלמה, בהנהגותיו על מסכת תענית) מדוע בברכת ברך עלינו או ברכנו (לפי המנהגים) בקשת הגשם היא, "ותן טל ומטר", ההתייחסות לגשם, בתורת "מטר". ואילו בהזכרה בברכת הגבורה, תיקנו אנשי כנסת הגדולה שנאמר "מוריד הגשם", וההתייחסות למטר היא כ"גשם"?

וביותר יהיה קשה לפי דרשות הגמ' (במסכת תענית) בנושא, שבפסוק שהגמ' הביאה לגבי העניין שגשם מוגדר כגבורה, "עשה דלות ואין חקר ופלאות עד אין מספר הנתן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות" מבואר, לשון "מטר". ואף בדברי הגמ' שדנה, מהיכן למדנו שהזכרת הגשם צריכה להיות בתפילה, הביאה הגמ' "ולעבדו בכל לבבכם ונתתי מטר ארצכם וכו'", ג"כ מבואר לשון "מטר". א"כ מדוע בהזכרה אומרים אנו "גשם"?

עוד מעורר החש"ל, מדוע בבקשת הגשם הלשון הוא "ותן", כלומר מהשורש של "נתנה". ואילו בהזכרה הלשון "מוריד", כלומר מתייחס לצורת הגשם ולא לנתינה שמעניק הקב"ה?

ותירץ, שבבקשת הגשמים בברכת השנים, נזכר בדווקא לשון "מטר". וגם לשון "נתנה". וטעם הדבר, שכשנתבונן בלשונות הכתובים בפסוקים, כאשר התורה מזכירה גשם בתור דבר טוב וחיובי, שהקב"ה מעניק הטבה לבני אדם ע"י הגשם, התורה אומרת "מטר", וזה הכתוב שאומר "ונתתי מטר ארצכם בעתו". ומוזכר אף לשון נתינה, משום שכאשר הגשם בא בברכה, בכמות שניצרכת ובמקום שצריך, הרי הקב"ה מעניק לנו ונותן לנו מטר. ולכן הבקשה היא בלשון מטר ובצורה של נתינה.

אולם כאשר מזכירים את גבורת ד', אנו לא מבקשים. אלא מזכירים את גבורת ד'. וגבורות ד', לא נמדדות דווקא בצורה שאנו רוצים לקבל את הגשם. אלא שאינו להזכיר את גבורותיו בעניין הגשם, וזה כולל בתוכו גשם של ברכה, גשם של ברכה, גשם חזק וגשם חלש, הגבורה מתייחסת לגבורות ד', שהוא מוריד את הגשם בכללות. ולכן תיקנו אנשי כנסת הגדולה, שנאמר "גשם", היות והוא כולל בתוכו את כל סוגי הגשמים. וכן בלשון של "מוריד", היות וזה מתייחס לגבורת ד' ולא ל"נתינה" שאנו מבקשים בברכת השנים.

לפי"ז מבאר, מה שייסד הפייטן בתפילת גשם הנאמרת בשמחת תורה, "שאתה הוא ד' אלוקינו משיב הרוח ומוריד הגשם לברכה ולא לקללה" כיון שהתבאר ש"מוריד הגשם" אינו בהכרח גשם של ברכה, וזה בא רק להורות על גבורת ד' שמוריד כל סוגי גשמים שיש, לכן המשיך הפייטן שאנו מבקשים, שיהיה לברכה ולא לקללה. (ועי' טעם נוסף עיונים על הדף תענית ב)

היכן מכריזים היום על אבידה?

משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימנו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ומדרשות. משרבו שוטרי המלך שחטפו מציאות לצורך המלך התקינו שיהיו מודיעים לשכניו ומיועדי. היכן ראוי בזמננו להכריז על אבידה ע"מ לקיים את הלכות השבת אבידה כתיקונה.

בשו"ת חתם סופר (ח"מ קכב) דן לגבי משכון שנשאר אצל אדם והמפקיד נעלמו עקבותיו, בין הדברים כתב החת"ס, "אבידה שצריך להכריז ובזמננו אלו יצא הקול ע"י מגיד חדשות שקורין צייטונג (- עיתון) ומעשים בכל יום שהמוצא אבידה או מי שנאבד ממנו דבר מפרסמו ע"י ה"גל וה"ג מחוייב עכ"פ להדפיס הדבר בצייטונג עכ"ל. מבואר שפרסום בעיתון ידוע שיש בו מדור "השבת אבידה" יוצא כדי החיוב להכריז.

בשו"ת אבירא משה (ח"מ ב, מה) השיב לרב השואל כמה וכמה הלכות בהלכות השבת אבידה ואיך ההנהגה בימנו אנו, באות א לגבי חיוב הכרזה כתב, בענין נתינת מודעות להשבת אבידה, מספיק שישים במקומות ציבוריים כגון בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמקומות אחרים שרבים מצויין שם כגון אצל המעלות של בתים גדולים כמו שבזמן המקדש היה מכריז בג' רגלים בירושלים כדאיתא בב"מ (כח, ב) אף שאי אפשר שהכל ישמעו וסומכין דכל מי שבאד לו אבידה יבוא לשמוע וגם חזקא חזקא אית ליה אבל אין מטריוחין מוצא יוטר מהלכרז במקומות שרבים מצויים. ובעיתונים שידוע שקוראין אותם, גם שהוא דבר טוב להכריז שם אבל אינו מחוייב להוציא הוצאות ולחייב למאבד לשלמו, וגם יכול המאבד לטעון כי אף על ידי המודעות האחרות היה יודע מי מצא אבידתו, לגבי חפץ שנמצא בבית הכנסת או באולמי שמחות שקורה שהחליפו מעיל וכד',

האריך באגרות משה (או"ח ה, ט) ובין הדברים כתב, שלא מסתבר שצריך להכריז בכל בתי הכנסיות של העיר, והביא דוגמא לעיר "ניו יורק" האם יצטרך להכריז בכל בתי הכנסיות, ונוטה שבדאי שלא, אלא במקום המציאה יכתוב מודעה במקום בולט לעין, ואבידה שנשכחה בדרך היונו בודאי יחזור המאבד ויראה את המודעה. וראוי להודיע אף לבתי כנסת הסמוכים אף שאין חייב מעיקר הדין. ואם בעל האבידה לא בא, ובגד עתיד להתקלקל, א"כ כמבואר בסוגיא בד"ן טיפול באבידה, צריך למכור, וירשום לעצמו את סימני הבגד ואת ערכם וכו', ונפסקה הלכה כרבי טרפון ויכול להשתמש במעות, ושיבא בעל האבידה יוכל להשיב ולקיים את המצווה בשלמות.

נושא היום: סימנים. זמן ההכרזה וצורתה. טיפול באבידה.

אמרו שניים את סימני האבידה. יניח. אחד אמר **סימנים ואחד הביא עדים** ישיב למביא עדים. **סימנים וסימנים ובנוסף עד אחד,** יניח שעד אחד כמו אינו. אחד הביא **עדים שארגז** את הבד ושני הביא **עדים שממנו נפלה,** ישיב לעדי נפילה, שהרי זה שארגה יתכן ומכרה. **אמר מדת אורכו** ושני אמר **מת רוחבו,** ישיב למדת אורכו, ושני אמר **רוחבו** ויתן לשער בזמן מתעטף בטלית. **אחד אמר מדת אורכו ורוחבו,** שני אמר מדת היקף ולא ידע אורך ורוחבו מדויקים, ישיב לאומר מדת אורכו ורוחבו. **אמר מדת אורך רוחבו** שני אמר משקל, ישיב לאומר משקל. **לגבי נט:** בעל אומר סימן ואשה אומרת סימן ינתן לה, כגון שאמרה נקב צד אות פלונית שאם לא יורשה מהיכן ידעה. **אומרים סימני החוט** ינתן לה כאשר אומרת אורכו של חוט (מוני החוט יכולה לראות גם אם הבעל לא נתן). **אומרים היה מונח בחפיסה** אין כן סימן להשיב לאשה, כיון שיודעת שחפציו מניח בחפיסה, וישיב לבעל. **לדעת רבי,** חיוב הכרזה על אבידה עד שידעו שכני מקום המציאה. **לדעת רבי יהודה** ג' רגלים ואחר הרגל האחרון שבעה ימים, המאבד ילך עד ג' ימים וישוב ויכריז יום אחד.

במסכת תענית אמרו **שזמן שאלות גשמים** רק לאחר שגיע אחרון עולי הרגל לביתו היינו מרחק הליכה של חמשה עשר יום, א"כ איך אמר רבי יהודה ג' ימים. **לדעת רב יוסף,** בזמן **בית המקדש הראשון** היו הרבה אנשים ועד שהגיעו לאחרון היה 15 יום, **ובבית המקדש השני,** היו פחות אנשים ולקח עד ג' ימים. **לשיטת אביו,** במקדש ראשון שהיו הרבה אנשים, היו מצויים שיירות והלכו ביום ובלילה לכך הספיק ג' ימים. אך **במקדש שני** היו מעט אנשים ולא היו מצויים שיירות לכך מרחק הליכה נמדד לפי 15 יום. **שיטת רבא** שאין הבדל בין זמן מקדש ראשון וכו', אלא לא הטריחו את המצא יתר על המידה.

הוכיח רבינא שהכרזה היא בשם הכלי, ולא "חפץ מצאתי", שהרי בחישוב הימים נתנו לאובד לבדוק אם אבד לו וכד', יום אחד ואם יכריז "מצאתי חפץ" ביום אחד לא ניתן לבדוק בכל חפציו. **לרבא** אף אם יכריז חפץ מצאתי לא הטריחו חז"ל את המוצא.

כאשר מכריז אומר ברגל ראשון שזה רגל ראשון, וכך בשני, **בשלישי** לא אומר מאומה כדי שלא יחליפו עם שני ולא ימחר האובד. (בשני לא חששו שיתחיל עם ראשון כיון שבין כך יבא בשלישי.)

בתחילה היו מכריזים ג' רגלים וכו' **משחרב בית המקדש** שיבנה במהרה בימנו התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ומדרשות. **משרבו שוטרי המלך** שחטפו מציאות לצורך המלך התקינו שיהיו מודיעים לשכניו ומיועדי.

"אבן הטעון" הייתה בירושלים זה מכריז ורעהו נותן סימן וכו'. **וזאת האבן** במעשה במסכת תענית לגבי רוב טובה של גשמים.

אמר את שם האבידה ולא אמר סימנים לא ישיב. לרמאי לא ישיב אף בסימנים. **רב יהודה אמר** מכריז "מצאתי אבידה" ויאמר האובד שם החפץ וסימנים, שאם יכריז את שם החפץ יש לחוש לרמאי ששמע שאבד לשכנו ומכיר את החפץ וכו'. **לר"ז** מכריז את שם האבידה ולא חוששים לרמאי שא"כ אין לדבר סוף. **ולפי"ז** ביאר המשנה מכריז על החפץ בשמו ובודאי שלא ישיב בלא סימנים, אלא חידוש המשנה הוא ישיב בלא סימנים ובחוקים.

בתחילה היה **אומר סימנים ונטול את חפצו,** כאשר התרבו הרמאים אמרו שיביא עדים שאינו רמאי. **אביו של רב פפא** אבדו לו חמורים וכאשר הביא עדים על אמינותו של ר"ה אתם יודעים שהוא רמאי, ואמרו כן. הם חשבו ששאל אותם האם אתם יודעים שהוא אינו רמאי. **ופסק רבה בר רב הונא** שמסתבר שאדם לא מביא עדים לחובתו, וברור שהם טעו.

אבידה **שההוצאות שוות להכנסות,** יעשה ויאכל. אם **הוצאות מרובות,** ימכר, **ולמדו** "הושבותו לו" ראה איך תשיבו לו, שלא תאכיל עגל לשאר העגלים. **במעות של המכירה לר"ט** מותר להשתמש וחייב באחריות. **לר"ע** אסור להשתמש ופטור מאחריות.

אף לדבר שעושה ואוכל נתנו הגבלת זמן: פרה וחמור, עד יב' חודש. **עגליו וסחיו,** עד ג' חודשים במקום שיש מרעה, **ועד שלושים** יום אם צריך להאכיל מהבית. **אוזניו ותרגוליו,** עד שלושים יום בקטנים האוכלים מעט, **ובגדולים** האוכלים הרבה עד ג' יום. **לאחר הזמן** שם את ערכם, מוכר ומניח הדמים.